

Aan:

A. de Jong,
fractievoorzitter Volt,
provincie Utrecht

In afschrift aan:

Provinciale Staten van Utrecht

ONDERWERP	Beantwoording schriftelijke vragen ex art. 47 betreffende emissievrije nieuwbouw provincie Utrecht	TELEFOONNUMMER	+316-527 69 536
DATUM	27-02-2024	E-MAILADRES	alexander.heusschen @provincie-utrecht.nl, marrit.van.der.schaar @provincie-utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-2075818508-5946	DOMEIN/OPGAVE	SLO
CONTACTPERSOON	Alexander Heusschen	TEAM	PL3

Geachte heer De Jong,

Toelichting

Uw fractie heeft op 29 januari jongstleden schriftelijke vragen aan ons gesteld, en aan de GS-colleges van de provincies Gelderland, Noord-Holland en Zuid-Holland, over emissievrije nieuwbouw. Wij hebben uw vragen hieronder één-op-één overgenomen en voorzien van een antwoord.

Algemene toelichting vragensteller:

De bouwsector is goed voor meer dan een derde van alle broeikasgas-emissies in de EU. Daarom hebben de Europese Raad en het Europees Parlement besloten dat alle nieuwbouw vanaf 2030 emissievrij moet zijn en alle bestaande gebouwen in 2050 moeten zijn omgebouwd naar emissievrije gebouwen. Nieuwe overheidsgebouwen moeten vanaf 2028 al emissievrij zijn.¹ Dit past binnen de Europese 'Fit-for-55'-doelen en het klimaat neutrale doel voor 2050.

1. Is GS het met Volt en de EU eens dat het emissievrij maken van gebouwen een belangrijke stap is naar een klimaatneutraal continent?

Antwoord:

Ja, wij erkennen het belang van het zetten van deze stap. Het emissievrij maken van (o.a.) gebouwen is een noodzakelijke voorwaarde voor het bereiken van de mondiale, Europese en nationale klimaatdoelen voor 2030 en 2050.

¹ <https://www.consilium.europa.eu/nl/press/press-releases/2023/12/07/fit-for-55-council-and-parliament-reach-deal-on-proposal-to-revise-energy-performance-of-buildings-directive/>

2. Hoe ziet GS de provinciale rol hierin ten opzichte van de medeoverheden?

Antwoord:

Het is primair aan het Rijk en de gemeenten om uitvoering te geven aan de EU-richtlijnen m.b.t emissievrij bouwen. De rol van de provincie is aanjagen, het beschikbaar stellen van kennis op dit gebied en samenwerken met externe partijen die ook een landelijk netwerk hebben om de klimaatdoelen en die voor toekomstbestendig bouwen te realiseren. Vanuit verschillende beleidsvelden (o.a. circulaire samenleving, wonen, mobiliteit, energietransitie, en klimaat) werken we aan het terugdringen van schadelijke emissies en broeikasgassen. Dit doen we via convenanten, kennissessies, het delen van voorbeelden, CO₂-beprijzing, het formuleren van aanvullend of nieuw beleid hierop en via een lobby bij het Rijk om nadere regels te stellen voor toekomstbestendig bouwen. We worden hierbij ondersteund door het landelijke transitieprogramma Building Balance.

3. Is het huidige beleid en de ambitie c.q. inspanningsverplichting zoals verwoord in het PPWW en CDW toereikend om de gestelde doelen voor nieuwbouw en nieuwe overheidsgebouwen te halen? En geldt dit voor alle gemeenten van de provincie? Zo ja, waar blijkt dat uit? Zo nee, welke concrete plannen heeft het college om ervoor te zorgen dat alle bouw in de onze provincie op tijd aan deze eisen zal voldoen?

Antwoord:

De ambitie van de provincie en het vigerende beleid zijn in de huidige vorm toereikend om de gestelde doelen te halen. Het gouden ambitieniveau in het Convenant Duurzame Woningbouw (dit CDW is inmiddels hernoemd naar Convenant Toekomstbestendig Bouwen (CTBB)) biedt inzicht in de indicatoren die minimaal dienen te worden gehaald om de klimaatdoelen van Parijs uit 2015 te halen.

Omdat het niet mogelijk is bovenwettelijke eisen te stellen, is de provincie verplicht zich aan het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) en het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) te houden. Beide sorteren nog niet voor op het halen van de gestelde klimaatdoelen. Ondanks het feit dat we gemeenten slechts in beperkte mate kunnen dwingen zich aan het Convenant te houden in het geval van ambitieniveau 'brons' en niet in het geval van ambitieniveau 'goud', blijven we inzetten op naleving van het Convenant.

Op dit moment zijn we in gesprek met het ministerie en bouwkoepels NEPROM en Bouwend Nederland om in lijn met de Klimaatwet en Europese eisen het Bbl en Bkl aan te laten passen voor 2030 en 2035. Dit gebeurt vanuit het CTBB, in samenwerking met vier provincies en het IPO. Daarnaast zijn meerdere collega's van Klimaatadaptatie, Natuurinclusief bouwen en Biodiversiteit in de stad ook in gesprek met de respectievelijke verantwoordelijke ministeries om specifieke indicatoren te laten opnemen in het Bbl en Bkl. Via voorbeelden van woningbouwprojecten, standaarddocumenten zoals beleidsteksten voor in de Omgevingsplannen en voorbeelden van goede aanbestedingen helpen we gemeenten met het implementeren van het Convenant.

4. Met welke middelen wil het bestuur deze doelen halen?

Antwoord:

- Toekomstbestendig bouwen is opgenomen in zogenaamde Woondeals: hiermee committeren partijen zich aan het zoveel mogelijk bouwen volgens het Convenant. Ook is toekomstbestendig bouwen nu nadrukkelijker opgenomen in het Provinciaal Programma Wonen en Werken. Zie verder het antwoord onder vraag 7.
- Het programma Circulaire Samenleving financiert de Coalitie Duurzaam Bouwen binnen het ecosysteem Cirkelregio Midden-Nederland. Met deze coalitie ondersteunen we het netwerk (waaronder gemeenten) met het verduurzamen van de bouw.
- Samen met Landbouw is een subsidie verstrekt aan het landelijke transitieprogramma Building Balance om de komende vier jaar in te zetten op biobased bouwen. Dit programma werkt aan het opnemen van indicatoren in het Bbl en Bkl. Dit gaat in samenwerking met het Convenant Toekomstbestendig Bouwen en het landelijke traject dat eerder is beschreven.

Toelichting vragensteller bij vragen 5 t/m 7:

Een groot deel van de aanpak van deze doelen ligt bij zonnepanelen op daken. Vanaf 2027 moeten alle nieuwe publieke en commerciële gebouwen, met ruimte op het dak, zonne-energie-installaties bevatten en vanaf 2028 geldt dit voor alle bestaande publieke en commerciële gebouwen. Vanaf 2029 moeten er zonne-energie-installaties op alle nieuwe residentiële gebouwen komen.²

5. Hoe worden deze eisen meegenomen en gehandhaafd in bestaande bouwplannen?

Antwoord:

Voor alle nieuwbouwprojecten geldt dat de vergunningaanvragen moeten voldoen aan de eisen voor bijna energieneutrale gebouwen (BENG), waarin eisen zijn gesteld om energiegebruik te beperken.

Veel Utrechtse gemeenten verwerken het Convenant Toekomstbestendig Bouwen - veelal ambitieniveau 'brons' - nu in de omgevingsplannen en visies. Daarmee wordt het geborgd in beleid. Daarnaast werken we aan het opnemen van een aantal indicatoren in de Planmonitor Wonen waarin we ook vragen naar betaalbaarheid van woningen. Op die manier krijgen we meer inzicht welke projecten zich alleen aan de wettelijke eisen houden en welke de ambitie hoger leggen. Vervolgens is het dan mogelijk om gerichtere interventies en instrumenten in te zetten om toekomstbestendig bouwen meer te stimuleren en aan te jagen. Dit gaat om bredere verduurzaming dan alleen Zon op Dak, namelijk ook energiebesparing in de woning door isolatie en het overstappen naar een duurzame warmtebron in plaats van aardgas.

6. Verwacht GS dat deze eisen met het huidige beleid gehaald kunnen worden? Zo ja, waar blijkt dat uit? Zo nee, wat gaat GS doen om wel aan deze eisen te voldoen?

Antwoord:

Nieuwbouw

- Op dit moment loopt overleg met het ministerie van BZK en met bouwpartijen, Aedes en VNG over ambitieuzere doelstellingen dan het Bouwbesluit. Indien overeenstemming wordt bereikt over deze doelstellingen, dan vervallen de belangrijkste belemmeringen. Het Convenant Toekomstbestendig Bouwen en Het Nieuwe Normaal (HNN), de standaard voor circulaire prestaties in de gebouwde omgeving, dienen hiervoor als uitgangspunten.
- Met de nieuwe Omgevingswet is er meer ruimte gekomen voor gemeenten om eigen ambities op te nemen, zodat deze ook voor nieuwbouw gaan gelden.

Bestaande bouw

We verwachten dat de eis dat vanaf 2028 alle bestaande gebouwen met ruimte op het dak zonnepanelen bevatten niet gehaald wordt met het huidige beleid. Dit komt onder andere doordat:

- Alleen zeer grote zonnepaneel installaties op de Erkende Maatregelenlijst voor utiliteitsgebouwen staan (van ten minste 300 kWp op 2000 m² geschikt dak). Dit is maar een klein deel van de bestaande gebouwen in provincie Utrecht. Op deze lijst staan de verplichte energiebesparende maatregelen die zich binnen vijf jaar terugverdienen en gelden voor bedrijven en instellingen die jaarlijks vanaf 50.000 kWh gebruiken.
- Verwacht wordt dat lang niet alle gemeenten hun bevoegdheden in zullen zetten om gebouweigenaren met een dak vanaf 250 m² te verplichten om zonnepanelen te plaatsen via een maatwerkvoorschrift. Deze bevoegdheid wordt waarschijnlijk medio 2024 geïntroduceerd in het Bbl.
- Steeds meer bedrijven en organisaties beperkt worden door de netcongestieproblematiek, waardoor veel opgewekte energie niet kan worden teruggeleverd op het elektriciteitsnet. Dit belemmert de realisatie van Zon op Dak tot ten minste 2029.

De provincie ondersteunt gemeenten en RES regio's met kennis en informatie om Zon op Dak te stimuleren. Zo stimuleert de provincie nu slimme achter-de-meteroplossingen zoals batterijen en energiemanagementsystemen om de impact van netcongestie zo klein mogelijk te houden. Ondertussen wordt er ook in de drie RES-

² <https://www.nl-prov.eu/alle-nieuwbouw-vanaf-2030-emissievrij-voorlopig-akkoord-tussen-europeseinstellingen/>

regio's in de provincie Utrecht veel aandacht besteed aan grootschalig Zon op Dak en zijn er invoeringsstrategieën opgesteld.

Via toezicht en handhaving worden bedrijven gehouden aan het nemen van deze energiebesparende maatregelen waartoe zij wettelijk verplicht zijn. Deze bevoegdheid ligt hoofdzakelijk bij gemeenten, waarbij de uitvoering van het energietoezicht van inrichtingen bij de omgevingsdiensten ODRU en RUD Utrecht ligt.

Ook op Rijksniveau zijn er veel ontwikkelingen voor de realisatie van Zon op Dak. In de 2^e Zonnebrief van minister Jetten van 6 juli 2023 staat een uitgebreide toelichting over de ontwikkeling van zonne-energie, waaronder Zon op Dak (trede 1) op Rijksniveau:

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/07/06/kamerbrief-zonnebrief>

7. Welke (financiële) middelen zijn er vanuit de provincie, het Rijk en de EU beschikbaar om deze plannen te vervullen?

Antwoord:

Nieuwbouw

De provincie stelt verschillende middelen beschikbaar om emissies te verminderen:

- Subsidies voor het versnellen van de woningbouwopgave (onder andere gericht op het opstellen van omgevingsvisie, planvorming, onrendabele toppen en de inzet van experts), tools en kennis uit het Convenant Toekomstbestendig Bouwen, inzet van experts, CO₂-beleid en -beprijzing.

Bestaande bouw

- [Energiefonds Utrecht](#): gericht op ondernemers om hun plannen te financieren.
- [De provinciale Uitvoeringsverordening Subsidies Energietransitie \(USET\)](#): deze subsidie heeft tot doel de energietransitie in de provincie Utrecht te versnellen. Vanwege de diversiteit aan organisaties en activiteiten die kunnen bijdragen aan het realiseren van de provinciale doelstellingen m.b.t. de energietransitie is de USET opgebouwd uit verschillende paragrafen
- Daarnaast bestaan er twee ontzorgingsprogramma's: één voor de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed en één voor het verduurzamen van het MKB en bedrijventerreinen. Zie voor meer informatie de memo [Energietransitie bij bedrijven en maatschappelijk vastgoed](#).

De EU stelt daarnaast diverse middelen ter beschikking. Het gaat om fondsen, in de vorm van subsidies, zoals de Europese Structuur- en Investeringsfondsen. Hiermee worden programma's gefinancierd, denk aan het Europese Fonds voor Regionale Ontwikkeling (Kansen voor West), Interreg of het Europees Sociaal Fonds.

Vanuit de provincie zijn het *Energiefonds Utrecht* (voor ondernemers) en een provinciale *Uitvoeringsverordening Subsidies Energietransitie* (voor het versnellen van de energietransitie) beschikbaar.

Toelichting vragensteller bij vragen 8 t/m 10:

Naast nieuwbouw moeten in 2050 ook alle bestaande gebouwen emissievrij zijn. Overigens moeten alle niet voor bewoning bestemde gebouwen het in 2030 beter doen dan de 16% slechts presterende gebouwen. Voor 2033 is het doel 26%. Voor residentiële gebouwen geldt dat in 2030 het energieverbruik met 16% gedaald moet zijn en met 20% tot 22% in 2035. Minstens 5% van die verlaging moet worden gerealiseerd door de renovatie van de slechtst presterende gebouwen.³

8. Nationale plannen voor deze renovaties moeten uiterlijk 30 juni 2026 gereed zijn.⁴ Wat is de stand van zaken van deze plannen en welke rol hebben de EU, het Rijk, de provincie en de gemeenten?

Antwoord:

³ <https://www.nl-prov.eu/alle-nieuwbouw-vanaf-2030-emissievrij-voorlopig-akkoord-tussen-europeseinstellingen/>

⁴ Ibid.

Bij het opstellen van het landelijke [Programma Versnelling Verduurzaming Gebouwde Omgeving](#) zijn de hoofdlijnen van het pakket 'Fit for 55' als richtsnoer genomen. Dit landelijke programma bevat een mix van maatregelen gericht op normering, beprijzen, financiering, subsidiëring en ondersteuning.

Bij de uitvoering van dit landelijke programma zijn vele partijen betrokken. De gemeenten zijn in het Klimaatakkoord aangewezen als regisseur van de warmtetransitie en daarmee aan zet om per wijk voor een aardgasvrije warmte-oplossing te kiezen; dit in afstemming met andere stakeholders zoals netbeheerders en woningcorporaties. Om gemeenten hierbij te helpen is het [Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie](#) opgericht. Vanuit dit programma is er ook geld beschikbaar gekomen om op regionaal niveau (per RES-regio) de warmtetransitie te ondersteunen. (zie ook [memo ontwikkelingen warmtetransitie](#)).

In aanvulling hierop onderzoekt de provincie Utrecht momenteel welke rol zij kan spelen bij het realiseren van publieke warmtenetten en verleent de provincie subsidie voor onderzoeken naar de benutting van lokale warmtebronnen. In samenwerking met de RES-regio's gaat de provincie een monitoring opzetten om de voortgang van de warmtetransitie te kunnen volgen.

Omdat binnen de warmtetransitie besparen essentieel is, verleent de provincie [subsidie voor energiebesparingsprojecten](#). Als onderdeel van het landelijke isolatieprogramma krijgen de gemeenten de komende jaren [extra gelden](#) om koopwoningen met een slecht label te isoleren. Met de oprichting van het [Energie Diensten Centrum](#) heeft de provincie samen met gemeenten een belangrijke stap gezet om de besparingsopgave efficiënt en effectief vorm te geven. Daarnaast heeft de provincie het initiatief genomen om voor particuliere verhuurders en voor VVE's een adviespunt op te zetten, om ook deze doelgroepen te stimuleren om hun bezit te verduurzamen.

Activiteiten die de provincie onderneemt voor het verduurzamen van bedrijven en maatschappelijk vastgoed zijn te vinden bij het antwoord op vraag 7. Daarnaast is in de begroting (programma 4 Energietransitie, beleidsdoel 4.1) een beschrijving te vinden van de provinciale activiteiten gericht op het verminderen van het verbruik van energie door inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties.

Na het definitief vaststellen van de maatregelen van het Fit-for-55-pakket zullen de aangenomen Europese richtlijnen vertaald worden naar nationale wet- en regelgeving. Ook vindt dan een herijking plaats van het nationale klimaatbeleid, aan de hand van de verwachte effecten op CO₂-uitstoot en de betaalbaarheid voor huishoudens. Dit kan aanleiding zijn voor een aanpassing van het programma door het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Bij een aanpassing van het programma zijn provincie en gemeenten betrokken via de koepelorganisaties IPO en VNG.

9. Welke middelen zijn volgens GS nodig om deze doelen te halen?

Antwoord:

Het verduurzamen van de gebouwde omgeving is een langjarig traject en de investeringen zijn verdeeld over meerdere partijen, zoals beleggers, verhuurders, eigenaar-bewoners en ondernemers. Alleen al de geschatte kosten voor het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad in de provincie Utrecht liggen rond de 8 tot 9 miljard euro. Hierin is de aanschaf van warmtepompen inbegrepen, maar is het niet hoeven aanschaffen van cv-ketels op aardgas niet verdisconteerd. Eenzelfde principe geldt voor isolatie: de investering is geraamd, niet de besparing op de energiekosten.

De provincies hebben voornamelijk een faciliterende rol binnen de verduurzaming van de gebouwde omgeving. In de begroting (Programma 4 Energietransitie) is aangegeven op welke manier we hier invulling aan geven en hoeveel financiële middelen de provincie besteedt aan dit thema. Daarnaast ontvangt u in het tweede kwartaal 2024 een statenvoorstel voor de inzet van €50 mln. die in het coalitieakkoord is opgenomen voor investeringen in energietransitie. Zoals aangegeven in de Strategische College Agenda (nr. 27) wordt dit bedrag onder andere ingezet voor verduurzaming van de gebouwde omgeving.

10. Is het college er mee bekend dat de EU met de renovatiegolf uit de Europese Green Deal middelen beschikbaar stelt?⁵ Hoe is GS van plan om gebruik te maken van deze middelen?

Antwoord:

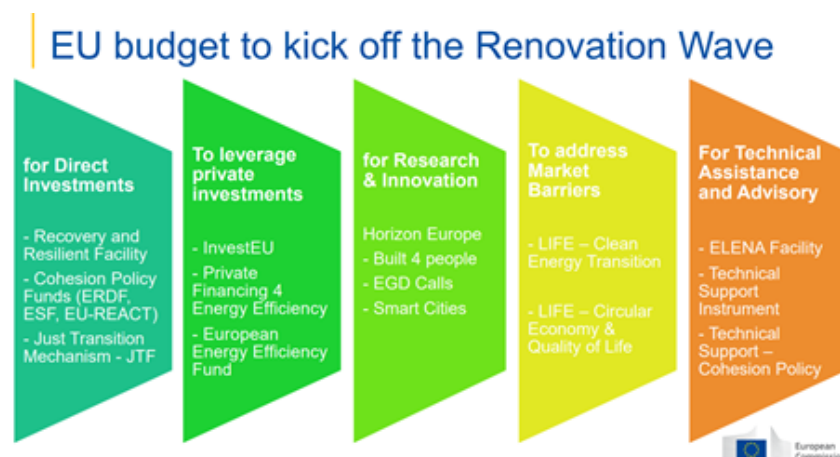
Ja, het college is hiermee bekend.

De Renovation Wave wordt gefinancierd via het herstelinstrument NextGenerationEU. Via dit herstelinstrument kregen bestaande Europese subsidieprogramma's extra middelen. Verreweg het grootste deel hiervan ging naar de faciliteit voor herstel en veerkracht (Recovery and Resilience Facility (RRF)). In Nederland heeft het Rijk ervoor gekozen deze middelen via bestaande departementale maatregelen te verdelen.

Daarnaast zijn via het Europees Meerjarig Financieel Kader (MFK) voor de periode 2021-2027 in bestaande subsidieprogramma's zoals Horizon Europe, Life of Elena middelen geormerkt ter financiering van de Renovation wave (zie onderstaand figuur).

De provincie scant doorlopend Europese subsidiekansen die via projectoproepen (calls) beschikbaar worden gesteld. Op dit moment nemen we al deel aan verschillende projecten uit diverse Europese subsidieprogramma's. Ook lopen er nog aanvragen en verkennen we nieuwe kansen die voortvloeien uit bovenstaande subsidieprogramma's. Hiermee kunnen bijvoorbeeld test- en demonstratieprojecten worden gefinancierd op het terrein van onderzoek en innovatie, beleidsontwikkeling, kennisdeling en netwerkvorming waarmee de energietransitie en de renovation wave wordt versneld.

Zie de afbeelding hieronder voor een nadere toelichting op de EU Renovation Wave.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen

⁵ <https://europadecentraal.nl/onderwerp/klimaat-en-milieu/energie/energie-efficientie/>